

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78 hallituksen esityksen johdosta laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunta on 26 päivänä syyskuuta 1989 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistele-
vasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 111 laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta.

Kokonaisverouudistuksen toteuttaminen aloitettiin kuluvan vuoden tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä. Tällöin säädettiin yksi-
vuotisena verolakina eräitä väliaikaisia muutoksia elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin. Sittenmin muutokset säädettiin pysyvällä lailla (661/89) tuleviksi voimaan vuoden 1990 alusta lukien.

Laki yhtiöveron hyvityksestä tulee voimaan vuoden 1990 alusta. Lakia sovelletaan tuolloin valtion- ja kunnallisverotuksessa yhtiöihin ja osingonsaajiin riippumatta siitä, verotetaanko niitä tulo- ja varallisuusverolain, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain vai maatilatalouden tuloverolain mukaan. Laki koskee ainoastaan kotimaisen yhtiön jakamaa osinkoa. Tarkoituksena on, että Suomen ja muiden valtioiden välillä kahdenkertaisen verotuksen välttämiseksi tehtyjä sopimuksia täydennettäisiin tarvittavin osin ja ulkomailta maksettavien osinkojen verokohtelusta sovittaisiin kunkin valtion kanssa erikseen.

Koska tällaiset verosopimusneuvottelut kestävät tietyn ajan, hallitus ehdottaa, että näiden neuvottelujen vaatimana kahden vuoden siirtymäkautena elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa säädettäisiin ulkomaisten osinkojen verotuskohtelusta siten, että sääntely vastaisi verosopimuksissa noudatettavaa menettelyä. Sen mukaan ulkomainen osinko olisi tietyn, laissa määritellyn etuyhteyden vallitessa Suomessa verosta vapaata tuloa. Ehdotettu muutos toteutettaisiin lisäämällä elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin väliaikainen uusi 61 a §, jota sovellettaisiin vuosilta 1990 ja 1991 toimitettavissa verotuksissa.

Henkilöstörahasistolaki, joka määrittelee uuden yhteisömuodon, henkilöstörahasiston, tulee voimaan vuoden 1990 alusta. Hallitus ehdottaa, että henkilöstörahasistolakia koskeneen hallituksen esityksen yhteydessä omaksutun periaatteen mukaisesti henkilöstörahasistoon siirretty voittopalkkioerä katsottaisiin yrityksen tulonhankkimismenoksi ja siten vähennyskelpoiseksi verotuksessa. Muutos toteutettaisiin lisäämällä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 8 §:n 14 kohdaksi asiaa koskeva maininta. Henkilöstörahasistolain edellyttämät muutokset toteutetaan tulo- ja varallisuusverolain sekä ennakoperintälain muutoksen yhteydessä.

Yritysten tuloverokohtelua ehdotetaan lisäksi muutettavaksi ulottamalla jälleenhankintavarausmahdollisuus koskemaan myös toimitilaosakkeiden ja ammattimaiseen liikenteeseen käytettyjen autojen luovutushintaa. Elinkeino-
toimintaa harjoittava verovelvollinen, joka luovuttaa omien toimitilojensa hallintaan oikeuttavat osakkeet, voisi esityksen mukaan tehdä jälleenhankintavarauksen samaan tapaan ja samassa laajuudessa kuin luovuttaessaan käyttöomaisuusrakennuksen. Jälleenhankintavarauksen käyttäminen olisi mahdollista myös sellaisten osakkeiden hankintamenon kattamiseen, jotka oikeuttavat verovelvollisen omien toimitilojen hallintaan. Aikaisemmasta poiketen jälleenhankintavarausmahdollisuus koskisi ehdotuksen mukaan myös ammattimaiseen liikenteeseen käytettäviä sellaisia autoja, joiden hankintamenosta poistot on tehty elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 33 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisina poistoina eikä menojäännöksestä tehtävinä poistoina.

Jälleenhankintavarauksen tekemisen edellytyksenä olisi, kuten tähänkin saakka, että verovelvollinen jatkaa elinkeinotoimintaansa. Tuloutuksen lykkäämisen tulisi perustua verovel-

vollisen kirjanpitoon. Vähennysvaatimus olisi esitettävä veroilmoituksessa.

Kokonaisveroudistuksen eräänä tavoitteena on ollut yhteisöverokannan alentaminen, johon liittyen muun ohella vaihto-omaisuuden aliarvostusmahdollisuutta on asteittain supistettu. Vuodelta 1990 toimitettavassa verotuksessa sovellettavia veroasteikkoja ja veroprosentteja koskevassa laissa yhteisöverokanta tulee olemaan 25 prosenttia. Tarkoituksena on, että yhteisöverokanta alennettaisiin tämän jälkeen 23 prosenttiin. Hallitus ehdottaa, että vaihto-omaisuuden aliarvostusmahdollisuutta tämän vuoksi supistettaisiin viidellä prosenttiyksiköllä, joten sen enimmäismäärä olisi vuodelta 1991 toimitettavassa verotuksessa 25 prosenttia.

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen tarkoituksenmukaiseksi. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta on päättänyt asettua puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymis-

tä. Valiokunta on kuitenkin tehnyt lakiehdotukseen kaksi teknislousteista tarkistusta.

Lakiehdotuksen 8 §:n uudessa 14 kohdassa viitataan henkilöstörahasolakiin. Valiokunta on täydentänyt tämän viittauksen lain numerolla.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että vaihto-omaisuuden aliarvostusmahdollisuutta supistettaisiin vuodelta 1991 toimitettavassa verotuksessa viidellä prosenttiyksiköllä. Muutos ehdotetaan toteutettavaksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 28 §:n 2 momenttia muuttamalla. Koska tarkoituksena on, että varastovaraus myös mainittua vuotta seuraavina vuosina olisi 25 prosenttia, valiokunta on lisännyt lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 3 momentin ensimmäiseen lauseeseen sanat ”ensimmäisen kerran”.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen näin kuuluvana:

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetun lain (360/68) 6 §:n 1 momentin 1 kohta, 8 §:n 12 ja 13 kohta, 28 §:n 2 momentti, 30 §:n 4 momentti, 41 §, 42 §:n 2 momentti ja 43 §,

sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 1 momentin 1 kohta, 28 §:n 2 momentti, 41 § ja 42 §:n 2 momentti 14 päivänä heinäkuuta 1989 annetussa laissa (661/89), 8 §:n 12 ja 13 kohta 17 päivänä kesäkuuta 1988 annetussa laissa (562/88), 30 §:n 4 momentti 21 päivänä tammikuuta 1983 annetussa laissa (71/83) ja 43 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla, sekä

lisätään 8 §:ään uusi 14 kohta ja lakiin väliaikaisesti uusi 61 a §,

sellaisena kuin 8 § on osittain muutettuna mainituilla 14 päivänä heinäkuuta 1989 ja 17 päivänä kesäkuuta 1988 annetuilla laeilla sekä 23 päivänä joulukuuta 1977, 18 päivänä kesäkuuta 1971 ja 21 päivänä marraskuuta 1986 annetuilla laeilla (1001/77, 525/77 ja 824/86), seuraavasti:

6 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 §

Edellä 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskelpoisia menoja ovat muun muassa:

— — — — —
(12 ja 13 kohta kuten hallituksen esityksessä)

14) henkilöstörahasolaisissa (814/89) tarkoitettu voittopalkkioerä.

28, 30, 41—43 ja 61 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Lain 28 §:n 2 momenttia sovelletaan *ensimmäisen kerran* vuodelta 1991 toimitettavassa verotuksessa. Vuodelta 1990 toimitettavassa

verotuksessa 28 §:n 2 momenttia sovelletaan sellaisena kuin se on 14 päivänä heinäkuuta 1989 annetussa laissa (661/89). Vuodelta 1991 toimitettavassa verotuksessa verovelvollisella on oikeus 28 §:n 2 momentin nojalla lukea

kuluksi yhtä suuri markkamäärä kuin edellisellä verovuonna, kuitenkin niin, että kulun määrä ei saa ylittää edellisen vuoden verotuksessa voimassa olleita suhteellisia enimmäismääriä.

Helsingissä 21 päivänä marraskuuta 1989

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mäki-Hakola, varapuheenjohtaja Luttinen, jäsenet E. Aho, Hokkanen, Hämäläinen, Isohookana-Asunmaa, Kettunen, Laaksonen, Lahti-Nuutti-

la, Maijala, Rusanen (osittain), Sasi, Savolainen ja Tenhiälä sekä varajäsenet Kalliomäki (osittain), Renlund (osittain), T. Roos, Seppänen (osittain), Tiuri ja Viinanen.

Vastalauseita

I

Hallituksen yritysveropolitiikan mukaan yritykset saavat tämän hallituksen toimikautena suuria verohelpotuksia:

— Avointen ja kommandiittiyhtiöiden kunnallisesta harkintaverosta on luovuttu.

— Osakeyhtiöiden kunnallisesta harkintaverosta luovutaan.

— Osakeyhtiöiden tuloveroprosenttia alennetaan 43 %:sta 23 %:iin.

— Niillä osakeyhtiöillä, jotka eivät jaa osinkoa, säilyvät pääosiltaan entiset veroedut, ja niiden verotus kevenee luovuttaessa kunnallisesta harkintaverotuksesta.

— Yritysten ja niiden omistajien yhteinen verorasitus alenee siirryttäessä yhtiöveron hyvitysjärjestelmään (avoir fiscal).

Tämä linja johtaa verotuksen kohtaannossa siihen, että veroja on perittävä entistä enemmän palkansaaajaväestöltä.

Kun veroja peritään entistä vähemmän suurituloisimmilta veronmaksajilta, pieni- ja keskituloisten verotus kovenee. Erityisen ongelmallista on liikevaihtoveron nousu, sillä sitä maksavat suhteellisesti eniten pienituloiset (eläkeläiset) ja suurimenoiset (lapsiperheet) kotitaloudet.

Kun tähän hallituksen politiikkaan liittyy vielä ne vero-oikeudet, joita on annettu saajansa omaan työhön perustumattomille tuloille (myyntivoitoille), ehdotamme,

että lakiehdotukseen tehtäisiin seuraavat korjaukset:

6 §

Veronalaista tuloa eivät ole:

1) 20 prosenttia käyttöomaisuuteen kuuluvista kiinteistöistä ja arvopapereista saaduista luovutushinnoista tai muista vastikkeista, jos verovelvollinen on omistanut kiinteistön vähintään 10 ja arvopaperin vähintään 5 vuotta, kuitenkin niin, että palautuva, verotuksessa arvopaperin hankintamenosta aikaisemmin 42 §:n 1 momentin perusteella hyväksytty poisto samoin kuin 43 §:n perusteella osakkeiden hankintamenosta vähennetty määrä ovat veronalaista tuloa 5 vuoden määräajan jälkeenkin,

28 §
(Poist.)

Sen lisäksi ehdotamme,

että valiokunnan mietinnössä tulisi hyväksyä seuraava perustelulausuma:

”Valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin kaikkien tulojen verotamiseksi samalla tavalla niin, että myös myyntivoittojen aliverotuksesta luovutaan.”

Helsingissä 21 päivänä marraskuuta 1989

Esko Seppänen

Timo Laaksonen

II

Keskustan eduskuntaryhmä on edellyttänyt, että elinkeinoverotuksen uudistamisen tavoitteena tulee olla yritysten verotuksen oikeudenmukaisuuden ja tasapuolisuuden lisääminen. Tavoitteena tulisi olla erityisesti pienten, työvaltaisten yritysten verotusaseman parantaminen suhteessa suuriin ja pääomavaltaisiin yrityksiin.

Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi olimme viime syksynä valmiit hyväksymään hallituksen esittämän varastovarauksen supistamisen. Sen vastapainoksi ehdotimme kuitenkin toimintavarauksen korottamista 30 prosentista 40 prosenttiin tilikauden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen palkkojen määrästä. Samalla esitimme, että toimintavarauksen pohjaa laajennettaisiin siten, että varaus voitaisiin tehdä myös yrittäjälle verotuksessa vahvistetun ansiotulon perusteella.

Hallitus esittää, että vaihto-omaisuuden aliarvostusmahdollisuutta edelleen alennettaisiin vuoden 1991 alusta. Alennukseen ei tälläkään kertaa liity ehdotusta pienille ja työvaltaisille

yrityksille tärkeän toimintavarauksen kehittämistä.

Varastovarauksen alentamista on perusteltu yhteisöverokannan alentamisella. Suurin osa pienistä yrityksistä toimii kuitenkin muussa kuin osakeyhtiömuodossa, jolloin ne eivät lainkaan hyödy yhteisöverokannan alentamisesta. Lisäksi degressioalueen rajan laskeminen 100 000 markkaan on merkinnyt pienimmille osakeyhtiöillekin verotuksen kiristystä, jota verokannan alennus ei kykene korvaamaan.

Jotta yritysverotuksen uudistamisen oikeudenmukaisuusvaatimus toteutuisi, varastovarauksen alentaminen tulisi korvata pienille yrityksille tuntuvalle toimintavarauksen nostolla sekä sen pohjan laajentamisella koskemaan myös yksityisen liikkeen- ja ammatinharjoittajan ansiotulo-osuutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki**elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetun lain (360/68) 6 §:n 1 momentin 1 kohta, 8 §:n 12 ja 13 kohta, 28 §:n 2 momentti, 30 §:n 4 momentti, 41 §, 42 §:n 2 momentti, 43 § ja 46 a §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 1 momentin 1 kohta, 28 §:n 2 momentti, 41 § ja 42 §:n 2 momentti 14 päivänä heinäkuuta 1989 annetussa laissa (661/89), 8 §:n 12 ja 13 kohta 17 päivänä kesäkuuta 1988 annetussa laissa (562/88), 30 §:n 4 momentti 21 päivänä tammikuuta 1983 annetussa laissa (71/83), 43 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 46 §:n 1 momentti 31 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1112/85), sekä

lisätään 8 §:ään uusi 14 kohta ja lakiin väliaikaisesti uusi 61 a §,

sellaisena kuin 8 § on osittain muutettuna mainituilla 14 päivänä heinäkuuta 1989 ja 17 päivänä kesäkuuta 1988 annetuilla laeilla sekä 23 päivänä joulukuuta 1977, 18 päivänä kesäkuuta 1971 ja 21 päivänä marraskuuta 1986 annetuilla laeilla (1001/77, 525/77 ja 824/86), seuraavasti:

6 ja 8 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

28 §

Verovuoden kulua on verovelvollisen sitä vaatiessa lisäksi enintään 30 prosenttia vaihtomaisuuden siitä hankintamenon osasta, jota ei 1 momentin säännösten perusteella ole katsottu kuluksi. Poiketen siitä mitä edellä on säädetty enimmäisprosenttimäärästä, verovuoden kulua on enintään 10 prosenttia

(1 ja 2 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

30, 41—43 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

46 a §

Verovelvollinen, raha-, vakuutus- ja eläkelaitoksia lukuun ottamatta, saa vähentää verovuonna tekemänsä toimintavarausten, kuitenkin niin, että verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien toimintavarausten yhteismäärä ei saa ylittää 40 prosenttia tilikauden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen ennakonpidätysten alaisten palkkojen ja yrittäjälle verotuksessa vahvistetun ansiotulon yhteismäärästä.

61 a §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo-, soveltamis- ja siirtymäsäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 21 päivänä marraskuuta 1989

Esko Aho
Tytti Isohookana-Asunmaa

Matti Maijala
Hannu Tenhiälä

